

кандидат філологічних наук,
завідувач відділу лінгвістики
Українського мовно-інформаційного фонду
Національної академії наук України

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТІВ НОВОГО ЗАВІТУ ЗАСОБАМИ МОРФОЛОГІЧНОЇ ДЕРИВАЦІЇ

Постановка проблеми загалом та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Одним із найбільш актуальних напрямків у сучасній науці стало дослідження концептів. Його значення для лінгвістики полягає у можливості використання концептів як засобу аналізу мовних картин світу, вивчення багатьох культурних цінностей та культурних сфер, виявлення етнокультурної специфіки, пов'язаної зі словом у системі національної мови та ін. Важливим і перспективним концептуальним напрямком є аналіз текстових концептів, які є інструментом доступу до провідних тем та ідей твору, виявлення його глибинних смислів і т. ін. Таке дослідження передбачає з'ясування засобів мовної вербалізації концептів, що мають системний характер, моделюючи структуру концепту як текстового конструкту в її складності та неоднорідності. Метою статті є аналіз процесу формування сегмента структури концептосфери провідних концептів Нового Завіту [1] за допомогою морфологічних засобів деривації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. При вивченні концептів науковці тією чи іншою мірою торкаються проблеми їх вербалізації. Вони сходяться на тому, що концепти мають складну багатопланову структуру і дають їй свою інтерпретацію. У дослідженні ми звертаємося до найбільш відомих і поширених сьогодні підходів, використаних у багатьох роботах із лінгвоконцептології. Основні описи структурних репрезентацій концептів здійснюються в дослідженнях учених на основі їх інтерпретації як ментальних утворень. Така природа аналізованих концептів детермінує ті їхні складники, які декларуються в наукових працях. Вони називаються шарами, зонами, компонентами, складовими, рівнями, вимірами, фреймами та ін.

Вважається, що концепт як одиниця структурованого знання має певну, але не жорстку структуру, пов'язану з його активною динамічною роллю в процесі мислення, – він увесь час функціонує, актуалізується в різних своїх складових частинах і аспектах, поєднується з іншими концептами і відштовхується від них. У цьому й полягає сенс мислення [11, с. 58].

Слід відзначити, що в ряді праць одні компоненти концептів позиціонуються як основні, базові, інші – як другорядні. Так, Ю. Степанов виділяє у структурі концепту такі складові: 1) «основна ознака», «актуальний шар» концепту, в якому «концепт актуально існує для усіх, хто користується цією мовою (мовою цієї культури) як засіб їх взаєморозуміння і спілкування»; 2) додаткова або декілька додаткових, «пасивних» ознак, які є вже неактуальними, «історичними», що актуалізуються «під час спілкування людей лише деяких соціальних груп»; 3) «буквальний смисл», або «внутрішня форма, звичайно зовсім не усвідомлювана, відбита в зовнішній, словесній формі», або етимологічна, найбільш віддалена в історію, ознака концепту [10, с. 44]. Із кількох зон у складі концепту Г. Слишкін виокремлює в структурі концепту дві основні (інтразону, екстразону) і дві додаткові – квазізону та квазіекстразону [9, с. 60–61]. У вигляді польової моделі представлено концептуальні утворення в дослідженнях З. Попової та Й. Стерніна. Автори представляють структуру концепту через ядерний і периферійні пласти. До ядра належать пласти з найбільшою чуттєво-наочною конкретністю, первинні – найбільш яскраві образи; більш абстрактні шари складають периферію концепту. Також підкреслюється, що «численних концептуальних шарів у концепті може не бути, але базовий когнітивний шар з чуттєво-образним ядром є у кожному концепті, інакше концепт не може фіксуватися в універсальному предметному коді як дискретна одиниця мислення (сміслово окремість), не може функціонувати як розумова одиниця» [7, с. 34].

Дослідники також осмислюють концепт як структуру з рівнозначними, рівноцінними складовими. Наприклад, С. Воркачов виділяє в його структурі понятійну складову (ознакова і дефініційна структури), образну (когнітивні метафори, що підтримують концепт у свідомості) і значеннєву – етимологічні, асоціативні характеристики концепту, що визначають його місце в лексико-граматичній системі мови [2, с. 7]. На думку В. Маслової, структуру концепту можна уявити у вигляді кола, в центрі якого лежить основне поняття – ядро концепту, а на периферії знаходиться привнесене культурою, традиціями, народним та власним досвідом [6, с. 57]. У роботах В. Карасика концепт позиціонується як комплекс таких складових: образно-перцептивний компонент, понятійний (інформаційно-фактуальний) і ціннісний (оцінка та поведінкові норми) [3, с. 118]. О. Селіванова вважає концепт ментально-психонетичним комплексом, тобто певним чином організовану, різносубстратну одиницю знань, яка включена у свідомість людини та її колективне несвідоме. На її думку, концепти реконструюються через вербалізований компонент мислення, невербалізований компонент мислення, образи, психічні функції: почуття, відчуття, інтуїцію, трансценденцію та ін. [8, с. 113–114]. В. Колесов відзначає, що сміслова єдність концепту забезпечується послідовністю його «проявів у вигляді образу, поняття і символу» [4, с. 107].

Представлені, на перший погляд, різні погляди науковців на структуру концепту загалом демонструють принципову спільність у підходах до виділення його складників. Їхній аналіз свідчить, що в більшості робіт компоненти концептуальної структури представлені так: одні дослідники вважають, що існує певне інформаційно-підприємне ядро, навколо якого групуються інші складники (сюди належать когнітивні ознаки, що визначають основні, найбільш важливі відмінні риси концептуалізованого об'єкта); інші вчені дотримуються думки, що всі складники є рівноправними;

вони представлені образною, ціннісною, понятійною складовими, а також рядом додаткових ознак із енциклопедичною, загальнонаціональною та соціально-культурною інформацією. Водночас науковці підкреслюють, що вербалізація текстових концептів завжди має індивідуальний характер і залучення достатнього корпусу контекстів дозволяє не тільки описати аналізований концепт, але й структурувати його, виценовуючи найбільш типові складники. Це дає можливість виявити правила і моделі продукування концептів, з'ясувати характерні процеси концептотворення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз концептів тексту Нового Завіту базується на методиці, яка дає змогу змоделювати їх структуру. Через сполучуваність ключового слова, номінанта концепту, виявляються властиві йому зв'язки з текстовими компонентами. Аналіз мовних засобів, з якими поєднується ключове слово, дозволяє встановити найважливіші риси відповідного концепту через концептуальні поля. Концептуальні поля є упорядкованою множиною мовних одиниць, пов'язаних між собою системними відношеннями для відображення певної теми, і формують один із аспектів концептуального змісту – концептуальну ознаку. Дослідження концептуальних полів як найменших одиниць концептуальної структури виявляє комплекс ознак, які детермінують їх смисловий простір. Їхній системний опис дає можливість не тільки подати в упорядкованому вигляді ділянку текстових засобів, що об'єктивують концепти, проаналізувати закономірності її формування, але також передбачає у ході інтерпретації отриманих результатів моделювання їх структури. Аналіз основних мовних засобів створення концептів дозволяє встановити їхні найважливіші структурні компоненти.

Загалом у роботі проаналізовано найбільш значимі концепти тексту Нового Завіту: «Ісус Христос», «Бог», «Господь», «Отець», «віра», «закон», «гріх», «спасіння», «благодать», «Царство Небесне», «Євангеліє», «жертва».

Під час опису засобів формування концептів як системних утворень вважаємо за доцільне спиратися на такі поняття, як константні та варіантні ознаки, що продукують відповідно константну і варіантну зони концептосфери окремого концепту і всього тексту. Константні ознаки відображено основними типовими засобами, які є базовими для того чи того концепту, варіантні ознаки утворено мінливими, рухливими мовними одиницями.

У процесі дослідження з'ясовано, що основним засобом організації концептуальних полів служить повтор, який актуалізує в досліджуваних концептах переважну більшість концептотвірних компонентів. Частотність застосування повтору як форми організації концептуальних полів дозволяє інтерпретувати його як такий, що моделює ядерну зону концептосфери Нового Завіту. Роль повтору полягає в тому, щоб здійснювати взаємозв'язок елементів у структурі цілого. Дослідження показало, що він спирається на окремі слова і словосполучення, парадигматичні (формально-змістові та лексико-семантичні), епідигматичні об'єднання слів, на використання засобів морфології та синтаксису. Реалізація повтору в тексті надає можливості формально-семантичної взаємодії використовуваних мовних одиниць на основі внутрішньотекстових зв'язків і відношень, які організують системну єдність фрагментів твору, стимулюючи розвиток концептуальних полів.

До найбільш значимих засобів моделювання концептуальних полів у Новому Завіті належать формально-змістові парадигматичні об'єднання, а саме гнізда однокореневих слів, або деривати. У творі вони є одиницями, що є «частиною внутрішньої форми тексту, сполучними стержнями, що втілюють у повторах слів і морфем його онтологічну єдність» [13, с. 157], служать реалізації внутрішньотекстових зв'язків і відношень мовних одиниць. Вони «формується в процесі породження тексту як складна смислова одиниця цього тексту, різні їх типи неоднакові за ступенем актуалізації формально-семантичних зв'язків і відношень між одиницями. Детермінаційні відношення між членами ряду дозволяють розглядати його як цілісний об'єкт, що являє собою систему зв'язків між одиницями, які в нього входять» [12, с. 29].

З'ясовано, що під час утворення дериваційних гнізд у тексті Нового Завіту превалюють афіксальні морфеми. Зрозуміло, що константною ознакою, яка детермінує системність концептуальних полів, є корінь спільнокореневих слів. Як головна значима частина слова, корінь містить спільну частину споріднених слів, передає основне лексичне значення, є структурно і семантично організуючим центром слова. Спільнокореневі слова пов'язані між собою тождністю специфікованого лексичного значення, вираженого кореневою частиною, і відрізняються унікальністю своєї морфо-дериваційної структури і вираженого нею категоріального значення.

Розосереджені по всьому тексту, слова в дериваційних об'єднаннях перебувають між собою у відношеннях мотивації, утворюють складну і досить розгалужену семантичну мережу, формують єдність теми контекстів, беручи тим самим активну участь у конструюванні концептуального змісту. На думку О. Кубрякової, «похідні слова відіграють величезну роль у концептуалізації та категоризації світу, і їх своєрідність потрібно вбачати як у правилах картування світу (mapping), так і в особливих правилах моделювання <...> (словотвірних – Л.Ш.) процесів» [5, с. 80]. Отже, властивість дериваційних одиниць формувати близькі за семантикою об'єднання і водночас існування у членів дериваційного ряду власного словотвірного значення дає можливість цим одиницям брати активну участь у процесах концептотворення.

Отже, важливою складовою концептуальних полів у тексті Нового Завіту є дериваційні ряди. Вони представлені у досліджуваному матеріалі різною кількістю компонентів. Більшість із них – на позначення поняття «гріх» – нараховує десять: *грішити, згрішити, прогрішити, прогрішитися, погрішитися, грішний, гріховний, гріх, прогріх, грішник*. Загалом цей дериваційний ряд задіяний для формування восьми концептів («Ісус Христос», «Жертва», «Благодать», «Закон», «Гріх», «Спасіння», «Віра», «Господь»), що свідчить про його актуальність і вагу для концептосфери Нового Завіту. Як приклади використання слів цього дериваційного ряду можна навести такі текстові фрагменти: *І дар не такий, як те, що сталося від одного, що згрішив; бо суд за один прогріх на осуд, а дар благодаті на виправдання від багатьох прогріхів* (Рим. 5:16) [1]; *А Бог доводить Свою любов до нас тим, що Христос умер за нас, коли ми були ще грішниками. Тож тим більше спасемося Ним від гніву тепер, коли кров'ю Його ми виправдані* (Рим. 5:8–9); *Вірне це слово і гідне всякого прийняття, що Христос Ісус прийшов у світ спасти грішних, із яких перший то я* (2 Сол. 4.15); *Бо*

хай **гріх** не панує над вами, ви бо не під Законом, а під благодаттю. Що ж? Чи будемо **зрішити**, бо ми не під Законом, а під благодаттю? Зовсім ні! (Рим. 6: 14, 15); А коли **прозріються** твій брат проти тебе, іди й йому викажи поміж тобою та ним самим; як тебе він послухає, ти придбав свого брата (Матв. 18:15); Стережися ж базікань марних, бо вони ще більше провадять до безбожності, а їхнє слово, як рак, буде ширитися. Від таких Гіменей і Філіт, що вони **погрішилися** в правді, казавши, що воскресіння було вже, і віру деяких руйнують (2 Тим. 2:16–19); Ви в Ньому були й обрізані нерукотворним обрізанням, скинувши людське тіло **гріховне** в Христовім обрізанні (Кол. 2:11) та ін.

Великою кількістю об'єктивацій відзначений також дериваційний ряд для найменування віри, в які входять такі слова, як *віра, вірувати, вірити, віруючий, вірний, повірити, (у)вірувати, невіра, невірство, недовірство, маловірство, маловірний, нововірець*. Вони беруть участь у представленні концептів «Ісус Христос», «Бог», «Віра», «Гріх», «Спасіння», «Євангеліє», «Господь». Їх використання демонструють такі текстові фрагменти: *А Божя правда через віру в Ісуса Христа в усіх і на всіх, хто вірує, бо різниці немає, бо всі згрішили, і позбавлені Божої слави, але дарма виправдовуються Його благодаттю, через відкуплення, що в Ісусі Христі* (Рим. 3:22–24); *А коли ми дізнались, що людина не може бути виправдана ділами Закону, але тільки вірою в Христа Ісуса, то ми **ввірували** в Христа Ісуса, щоб нам виправдатися вірою в Христа, а не ділами Закону. Бо жадна людина ділами Закону не буде виправдана!* (Гал. 2:16); *Він сказав їм: Через ваше **маловірство**. Щиру правду кажу вам: коли маєте віру, як зерно гірчиці, скажете цій горі: **Перейди** звідси туди – і вона перейде; і ніщо не буде для вас неможливим* (Матв. 17:20); *І сказав Ісус сотникові: **Иди, і як повірив ти, нехай так тобі й станеться!** І тієї ж години одужав слуга його* (Матв. 8:13); *І коли он траву, що сьогодні на полі, а взавтра до печі викидається, Бог так зодягає, скільки ж краще зодягне Він вас, **маловірні!*** (Лук. 12:28); *Та все зачинило Писання під гріх, щоб **віруючим** була дана обітниця з віри в Ісуса Христа* (Гал. 3:22); *Потім каже Хомі: Простягни свого пальця сюди та на руки Мої подивись. Простягни й свою руку і вклади до боку Мого. І не будь ти **невіруючий, але віруючий!** А Хома відповів і сказав Йому: **Господь мій і Бог мій!*** (Іван. 20:27–29) та ін.

Обсяг словотвірного ряду на позначення спасіння представлений словами *спасати, спасатися, спасений, спасіння, Спаситель, Спас*. Ці найменування несуть вагоме навантаження у концептотвірній системі засобів Нового Завіту, оскільки задіяні у моделюванні восьми концептів. Це такі концепти, як «Ісус Христос», «Бог», «Благодать», «Спасіння», «Гріх», «Віра», «Євангеліє», «Господь». Наприклад: *Через це переносиш я все ради вибраних, щоб і вони доступили **спасіння**, що в Христі Ісусі, зо славою вічною* (2 Тим. 2:10); *Та ми віруємо, що **спасемося** благодаттю Господа Ісуса так само, як і вони* (Дії. 15:11); *Бо це добре й приємне **Спасителєві** нашому Богові, що хоче, щоб усі люди спаслися, і прийшли до пізнання правди* (1 Тим. 2: 3); *Хто увірує й охриститься, буде **спасений**, а хто не вірує, засуджений буде* (Мар. 16: 16); *Бо з'явилася Божя благодать, що **спасає** всіх людей і навчає нас, щоб ми, відцуравшись безбожності та світських пожадливістей, жили помірковано та праведно, і побожно в теперішнім віці, і чекали блаженної надії та з'явлення слави великого Бога й **Спаса** нашого Христа Ісуса, що Самого Себе дав за нас, щоб нас визволити від усякого беззаконства та очистити Собі людей вибраних, у добрих ділах запопадливих* (Тит. 2:11–14) та ін.

Активне залучення дериваційних одиниць до формування концептуальних полів тісно пов'язане з їх текстовою значимістю, воно є індикатором важливості позначуваних ними понять для концептосфери Нового Завіту. Аналіз механізмів словотвірної деривації продемонстрував найбільш типові її вияви. Моделювання дериваційних гнізд у досліджуваному тексті базується, як уже зазначалося, в основному на афіксальному словотворенні. Матеріалом для таких слів є переважно дієслова та іменники, рідко – прикметники. Вони служать основою продукування внутрішньотекстових систем, функціональна взаємодія яких є внутрішнім джерелом формування текстової концептосфери.

Афіксальне дериваційне функціонування дієслів спрямоване, звичайно, на вираження завершеності, закінченості дії, на уточнення різних відтінків слів, відображення семантичних нюансів їх уживання, служачи таким чином багатству і різноманітності текстових ресурсів твору. Ілюстрацією цього може служити використання таких слів, як *воскресити, воскресити, воскреснути*: *Бо як мертвих Отець **воскрешає** й оживлює, так і Син, кого хоче, оживлює* (Іван. 5:21); *Бог наших отців **воскресив** нам Ісуса, Якому ви смерть були заподіяли, повісивши на дереві* (Дії 5:30); *Ісус став виказувати Своїм учням, що Він мусить іти до Єрусалиму і постраждати багато від старших, і первосвященників, і книжників, і вбитому бути, і **воскреснути** третього дня* (Матв. 16:21); *увірувати (ввірувати), повірити*: *Промовляє до нього Ісус: Тому **ввірував** ти, що побачив Мене? Блаженні, що не бачили й **увірували!*** (Іван. 20:29); *А Крисп, старший синагоги, увірував в Господа з усім домом своїм; і багато з коринтян, почувши, увірували й охристились* (Дії. 18:8); *Блаженна ж та, що **повірила**, бо сповніть проречене їй від Господа!* (Лук. 1:45); *невірство, маловірство, недовірство*: *Нарешті з'явився одинадцятьом, коли ті були за столом; дорікав їм за **невірство** і твердосердя, бо не повірили тим, які побачили Його воскреслим* (Мар. 16:14); *Він сказав їм: Через ваше **маловірство**. Щиру правду кажу вам: коли маєте віру, як зерно гірчиці, скажете цій горі: **Перейди** звідси туди – і вона перейде; і ніщо не буде для вас неможливим* (Матв. 17:20); *Тут батько хлопця, скрикнувши, зі сльозами промовив: Вірую, помози моєму **недовірству*** (Мар. 9:23–24); *згрішити, прозрішити*: *А Божя правда через віру в Ісуса Христа в усіх і на всіх, хто вірує, бо різниці немає, бо всі згрішили, і позбавлені Божої слави, але дарма виправдовуються Його благодаттю, через відкуплення, що в Ісусі Христі* (Рим. 3:22–24); *А коли **прозріються** твій брат проти тебе, іди й йому викажи поміж тобою та ним самим; як тебе він послухає, ти придбав свого брата* (Матв. 18:15).

Нерідко такі семантичні відтінки в словах дериваційних гнізд є незначними, практично відсутніми. Про це свідчить, наприклад, функціонування дієслівних утворень, а саме слів *виславлити, прославлити, переславлити*: *І це: Хвалить, усі погани, Господа, **виславляйте** Його, усі люди!* (Рим. 15:11); *І постійно вони перебували в храмі, **переславляючи** й хвалячи Бога. Амін* (Лук. 24:53); *І зараз видючим той став і пішов вслід за Ним, **прославляючи** Бога. А всі люди, бачивши це, віддали хвалу Богові* (Лук. 18:43); *звіцати, провіцати*: *Моліться разом і за нас, щоб Бог нам відчинив двері слова, **звіцати** таємницю Христову, що за неї я й зв'язаний* (Кол. 4:3); *Бо ми не*

такі, як багато хто, що Боже Слово фальшують, але ми **провіщаємо**, як із щирості, як від Бога, перед Богом, у Христі! (2 Кор. 2:17).

Дослідження специфіки текстової деривації виявило, що в рамках словотвірних гнізд іменників одними із найбільш регулярних і продуктивних є слова на позначення особи, яка здійснює дію, названу мотивуючим дієсловом. Аналіз таких слів свідчить про актуальність їх використання в морфологічній структурі суфіксів -тель і -ник, що знаходить реалізацію в таких фрагментах: *І сталося, як із Ним розлучались вони, то промовив Петро до Ісуса: **Учителю**, добре нам бути отут! Поставмо ж отут три шатри: задля Тебе одне, і Мойсею одне, і одне для Іллі! Він не знав, що говорить...* (Лук. 9:33); *Життя ж наше на небесах, звідки ждемо й **Спасителя**, Господа Ісуса Христа* (Фил. 3:20); *Що зо мною, то все вам розповість Тихик, улюблений брат і вірний **служитель** і співробітник у Господі* (Кол. 4:7); *Отак ви і навчилися від Епафра, улюбленого **співробітника** нашого, що за вас він вірний **служитель** Христа* (Кол. 1:7); *Він, отож, настановив одних за апостолів, одних за пророків, а тих за **благовісників**, а тих за пастирів та вчителів, щоб приготувати святих на діло служби для збудування тіла Христового, що позани співспадкоємці, і одне тіло, і спіучасники Його обітництва в Христі Ісусі через Євангелію, якій **служителем** я став через дар благодаті Божої, що дана мені чином сили Його* (Дії. 4:33); *Вірним і гідним усякого сприйняття є слово, що Ісус Христос прийшов у світ, щоб спасти **грішників**, серед яких першим є я* (1 Тим. 1:15). Серед похідних слів із назвою осіб використовуються також деривати із суфіксом -ств-, які називають заняття особи, названої твірною основою. Наприклад: *Але ви **вибраний рід, священство** царське, народ святий, люд власності Божої, щоб звіщали чесноти Того, Хто покликав вас із темряви до дивного світла Свого, колись ненарод, а тепер народ Божий, колись немилувані, а тепер ви помилувані!* (1 Петр. 2:9–10); *...через Нього прийняли ми **благодать і апостольство** на послух віри через Ім'я Його між усіма народами* (Рим. 1:5).

Узагальнення особливостей реалізації дериваційного потенціалу слів у досліджуваних текстах демонструє ще одне їхнє об'єднання. У тексті спостерігається активне функціонування іменників на позначення опредмечених дій чи станів, створених за допомогою суфіксів -анн- / -янн-, -енн- / -інн-. Вони репрезентовані такими контекстами: *І тоді-то з'явиться той беззаконник, що його Господь Ісус заб'є Духом уст Своїх і знищить **з'явленням** приходу Свого* (2 Сол. 2:8); *А коли промовляли вони до народу оце, до них приступили священники, і влада сторожі храму й саддукеї, обурюючись, що навчають народ та звіщають в Ісусі **воскресіння** з мертвих* (Дії. 4:1–32); *Ми загадуємо безперестанку про ваше діло віри, і про працю любови, і про терпіння надії на Господа нашого Ісуса Христа, перед Богом і Отцем нашим, знаючи, Богом улюблені браття, про ваше **обрання*** (1 Сол. 1:3–4); *А Ісус відповів і промовив до них: Лікаря не потребує здорові, а слабі. Не прийшов Я, щоб праведних кликати до **покаяння**, а грішних* (Лук. 5:31, 32); *Але я ні про що не турбуюсь, і свого життя не вважаю для себе цінним, аби не скінчити дорогу свою та **служіння**, яке я одержав від Господа Ісуса, щоб засвідчити Євангелію благодаті Божої* (Дії 20:24). *У Ньому й ви, як почули були слово істини, Євангелію **спасіння** свого, та в Нього й увірували, запечатані стали Святим Духом обітництва* (Еф. 1. 13); *...за первосвящеників Анни й Кайяфи було Боже слово в пустині Іванові, сину Захарія. І він перейшов усю землю Йорданську, проповідуючи **хрещення покаяння** для **прощення** гріхів* (Лук. 3:2–3); *Бо то справедливо мені думати це про всіх вас, бо я маю вас у серці, а ви всі в кайданах моїх, і в обороні, і в **утвердженні** Євангелії спільники мої в благодаті* (Фил. 1:7).

Значну вагу в досліджуваному тексті засвідчили також віддієслівні безсуфіксні іменники, а також відіменникові утворення із суфіксами -ств-, -цтв-, -ість, -н-, що позначають абстрактні найменування, на які в тексті Нового Завіту падає велике функціональне навантаження. Про це свідчать такі текстові матеріали: *Бо я пересвідчився, що ні **смерть**, ні життя, ні Анголи, ні влади, ні теперішнє, ні майбутнє, ні сили, ні вишина, ні глибина, ані інше яке створіння не зможе відлучити нас від **любові** Божої, яка в Христі Ісусі, Господі нашім!* (Рим. 8:38,39); *Отож, відкладіть усяку **злобу**, і всляку оману й **лицемірство**, і **ззорість** та всі **обмови*** (1 Пет.2:1); *Та через **жорстокість** свою й **нерозкаяність** серця збираєш собі **гнів** на день гніву та об'явлення справедливого **суду** Бога* (Рим. 2:5); *А що перед Богом Законом ніхто не виправдується, то це ясно, бо праведний житиме **вірою*** (Гал. 3:11); *А Богові й нашому Отцеві **слава** навіки. Амінь* (Фил. 4:20); *А про **братолюбство** немає потреби писати до вас, бо самі ви від Бога навчені любити один одного* (1 Сол. 4:9); *І ми маємо різні дари згідно з благодаттю, даною нам: коли **пророцтво**, то виконуй його в міру віри* (Рим. 12:6); *І проповідана буде ця Євангелія Царства по цілому світові, на **свідощтво** народам усім. І тоді прийде кінець!* (Матв. 24:14); *Що бо Писання говорить? Увірував Авраам Богові, і це йому залічено в **праведність*** (Рим. 4:3); *... бо постійного міста не маємо тут, а шукаємо майбутнього! Отож, завжди приносимо Богові жертву хвали, цебто плід уст, що Ім'я Його славлять. Не забувайте ж і про **добročинність** та **спільність**, бо жертви такі вгодні Богові* (Євр. 13:14–16); *Він сказав їм: Через ваше **маловірство**. Щиру правду кажу вам: коли маєте віру, як зерно гірчиці, скажете цій горі: **Перейди звідси туди** – і вона перейде; і ніщо не буде для вас неможливим* (Матв. 17:20).

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок. Як продемонструвало дослідження, важливим і поширеним засобом формування концептуальних полів у тексті Нового Завіту є дериваційні об'єднання слів на базі афіксального словотворення, які моделюють значну частину концептуального простору аналізованих понять. Вони демонструють відповідну текстовим завданням розгалуженість дериваційних гнізд і арсенал словотвірних компонентів. Об'єднані властивістю мотиваційної зв'язності, члени дериваційних парадигм утворюють складну сітку відношень – константну зону концептосфери, що детермінує вісь загальної системності текстової концептосфери. Основою названої зони – при повторах слів у дериваційних об'єднаннях – виступає корінь слова, який лежить в основі семантичної близькості значень слів. Афіксальні компоненти слова формують варіативну зону концептів. Представлені дериваційні засоби є одними із аспектів структурної моделі концептосфери Нового Завіту.

Загальна картина усіх елементів, які виступають компонентами концептотворення, їх зв'язків та взаємодії у досліджуваному творі дозволяє робити висновки щодо основних принципів і закономірностей текстової концептуалізації

дійсності. Комплексне вивчення мовних засобів вербалізації концептів Нового Завіту відкриває можливості розроблення інтегрованої моделі його концептосфери.

Література:

1. Біблія або книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту із мови давньоєврейської й грецької наново перекладена / Пер. І. Огієнка. – К., Українське біблійне товариство, 2007. – 1375 с.
2. Воркачѳв С.Г. Счастье как лингвокультурный концепт / С.Г. Воркачѳв // М.: Гнозис, 2004. – 192 с.
3. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В.И. Карасик // М.: Гнозис, 2004. – 390 с.
4. Колесов В.В. Философия русского слова / В.В. Колесов // СПб.: ЮНА, 2002. – 448 с.
5. Кубрякова Е.С. О когнитивном подходе к производному слову / Е.С. Кубрякова // Славистика: синхрония и диахрония: Сб. научн. тр. к 70-летию И.С. Улуханова. – М.: Азбуковник, 2006. – С. 77–83.
6. Маслова В.А. Когнитивная лингвистика: Учеб. пособие / В.А. Маслова // Минск: Тетра Системе, 2004. – 266 с.
7. Попова З.Д. Язык и национальное сознание. Вопросы теории и методологии / З.Д. Попова, И.А. Стернин // Воронеж: ВГУ, 2002. – 313 с.
8. Селиванова Е.А. Когнитивная ономазиология / Е.А. Селиванова // Киев: Фитосоциоцентр, 2000. – 247 с.
9. Слышкин, Г.Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты / Г.Г.Слышкин. – Автореф. докт. филол. наук. – Волгоград, 2004. – 67 с.
10. Степанов Ю.С. Константы. Словарь русской культуры / Ю.С. Степанов // М., Академический Проект, 2004. – 992 с.
11. Стернин И.А. Методика исследования структуры концепта / И.А.Стернин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики: Научное издание. / Под ред. И.А. Стернина. – Воронеж: Воронежский государственный университет, 2001. – С. 58–65.
12. Трубникова Ю.В. Слово в тексте: к проблеме соотношения мотивационных и деривационных связей / Ю.В. Трубникова // Вестник НГУ. Серия: История, филология. 2010. – Т. 9, Вып. 2. – С. 26–30.
13. Шкуропацкая М.Г. / Деривационная системность лексики (На материале русского языка): Дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.01, 10.02.19. / М.Г. Шкуропацкая // Кемерово, 2004. – 442 с.

Анотація

**Л. ШЕВЧЕНКО. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТІВ НОВОГО ЗАВІТУ
ЗАСОБАМИ МОРФОЛОГІЧНОЇ ДЕРИВАЦІЇ**

Стаття присвячена вивченню вербалізації концептів Нового Завіту. Розглядається один із найбільш значимих для концептотворення мовний засіб – морфологічна деривація. Формування концептуальних полів через функціонування дериваційних рядів демонструє один із аспектів моделювання структури концептів.

Ключові слова: Новий Завіт, концепт, концептуальне поле, морфологічні дериваційні засоби формування концептів.

Аннотация

**Л. ШЕВЧЕНКО. ВЕРБАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПТОВ НОВОГО ЗАВЕТА
СРЕДСТВАМИ МОРФОЛОГИЧЕСКОЙ ДЕРИВАЦИИ**

Статья посвящена изучению вербализации концептов Нового Завета. Рассматривается одно из наиболее значимых для концептообразования языковое средство – морфологическая деривация. Формирование концептуальных полей через функционирование деривационных рядов демонстрирует один из аспектов моделирования структуры концептов.

Ключевые слова: Новый Завет, концепт, концептуальное поле, морфологические деривационные средства формирования концептов.

Summary

**L. SHEVCHENKO. VERBALIZATION OF THE NEW TESTAMENT CONCEPTS
BY MEANS OF MORPHOLOGICAL DERIVATION**

This article studies verbalization of the New Testament's concepts. One of the most important language concept-creating means, morphological derivation, was studied in this article. Forming of conceptual fields through functioning of derivative sets demonstrates one aspect of the concepts' structure modeling.

Key words: New Testament, concept, conceptual field, morphological derivative means of concepts forming.